Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דייטשע ערשיינט
דרייאמאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג.
אונד קאסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-ווערה.
חאלביעהריג 5 " " "
פיערטעליעהר 2 גול' אונד 50 קר' ע.-ווה.
פיר אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-ווערה.
חאלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-ווה.
פיערטעליעהר 2 " " 75 " " "

אויך דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען מאג
פרענומערירען
אונד דער פרענומעראצאנס-פרייס
בענינגט מיט דעם פעסטאנע דעם
ערסטען בלאטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
אלט-נאססע נו' 1,
וואהרן מאן אויך דיא פרענומעראצ-
יאנסגעלדער צו זענדען בעליעבען.

Nr. 127, נייגטער יאהרגאנג פעסט, פרייטאג יט חשון ה.ת'ר'ל'ח'. Pest, den 26. Oktober 1877.

דער קריעג.

מאן האט ביזהער דען טירקען דען פאר-וואורף געמאכט, דאס זיא וואהל צו זעגען פע-שטעהען, אבער איהרען זיעג ניכט איינגעזעהן קאנגען, נון, דיעזער פאר וואורף טרייפט איך דיא ר[illegible]ען, ווענן עס זיך שאן איינמאל ראיינגעט, דאס דיא רוסען איך איר[illegible]ענד איינען זיעג ערריינגען, דאנן בלייבען זיא עבענפאללס טהאטעג-לאז שטע-הען, אהנג איהרען זיעג פערייערטהען צו קאנגען, נאך דער נראסען שלאכט, וועלכע אם 15-טען אקטאבער פאר קרם שטאטטגעפונדען אונד מיט דער איינשליעסונג פאן 30 טירקישען באטאליאנס ענדעטע, גלייבטע מאן, דאס קיינע טירקישע אר-מעע אן אזינען מעהר עקסיסטירע, אונד דאס דיא גאנצע אזיאטישע טירקייא בעריישט אים בעזיטצע דער רוסען זיא, מאן מיינטע, דיא רוסען ווערדען באלד קרם האבען אונד באלד דאריין איך ער-צערים איינגעהמען; נון איזט הייטע שאן דער 26-טע אקטאבער — אונד דיא רוסען שטעהען נאך פאר קרם!

איינע רוסישע דעפעשע מעלדעט: פאן דען 70 באטאליאנען, וועלכע מיטטהאר פאשא בייא קרם אונד אין דער פעסטונג קרם האטטע, ווארדען 32 באטאליאנס פאן דען רוסען געפאנגען גענאממען, זא דאס איהם נור נאך 38 באטאליאנס געבליעבען זינד. דא ער אין דער פעסטונג קרם וויעניגסטענס 18 באטאליאנס צוריקראאסען מיסטע, זא קאנגטע ער נור מיט איינגעפעהר 20 באטאל-יאנס דען ריקצוג גענגען ערצערים אנטרעטען. צוי-שען ארדאהאן אונד פענעמגערד (דיעהע אונזערע קארטע אין נומ' 89) שטעהען איך נאך 18 באטא-ליאנס טירקען, דיא זיך מיט איהם בייא כאראסים פעראיינגען קאנגען, אונד איך אין ערצערים שטעהען 20 באטאליאנס, זא דאס מוקטהאר פאשא אין ערצערים 58 באטאליאנס האבען ווירד. אי-סערדעם האבען נאך אסמאיל פאשא אין באיאזיד 35 באטאליאנס אונד דערווייש פאשא אין באטים 20 באטאליאנס — אונד זאמט בעשטעהען נאך דיא טירקישען ארמעען אן אזינען איסער דער בעוואטצונג פאן קרם איס 113 באטאליאנס. דע-נעט מאן 300 מאן פער באטאליאן, זא קאנן מוק-טהאר פאשא אין קורצער צייט ווידער איבער 33900 מאנן פערפיגען, ווענן דיא רוסען ניכט דעכט-צייטיג דיעזע פעראיינגונג דער טירקישען ארמעען פערהינדערן.

זא רעכנעט איינע פעטערסבורגער דעפע-שע, נון אבער קאנגטען ביז יעטצט דיא רוסען דיא פעראיינגונג מוקטהארס מיט אסמאיל פאשא ניכט פערהינדערן — אונד דאנן איזט עס איך ניכט וואהר, דאס דיא רוסען פאר קרם 32 טיר-קישע באטאליאנס געפאנגען האבען. זעלבסט דיא פעטערסבורגער אמטליכע דעפעשע געשטעהט, דאס פאר קרם נור 7000 טירקען געפאנגען וואר-דען, וועהרענד וועדער דיא קאנסטאנטינאפעלער אמטליכע דעפעשע נור פאן 900 געפאנגענען טיר-קען צו מעלדען וויסס. — קורץ: דער רוסישע זיעג אם 15-טען אקטאבער ערשיינט ניכט מעהר זא גראס, וויא מאן אנפאנגס מיינטע, אונד דיא פאר-שרייטע דער רוסען אן אזינען זינד פאן קיינער זא גראסען בעדייטונג.

אם 20-טען אקטאבער בענאם זיך נאך מוק-טהאר פאשא פאן קרם נאך קזילדערע, צאנ דארט דיא נאך סובאטאן געפליכטעטען טירקישען באטאליאנס אן זיך אונד מארשירטע דערווייל צו-ריק נאך קרם. אין קרם ליעס ער ווידרלך 18 באטאליאנס צוריק פערטהיידיגונג דיעזער פעסטונג אונד צאג זיך זאדאן אבער כאראבאנה אונד קאניסמאן נאך סעווין צוריק. אסמאיל פאשא, וועלכער צווישען באיאזיד אונד ערזיאן זיעגרייך געגען דען רוסישען גענעראל שערנזאקאף געפעכ-טע, פערליעס נון זיינע שטעללונגען אן באיאזיד אונד צאג איבער דיאדין, קראקזילעסע, טאפראק-קאלע אונד דעלי-באבא נאך סעווין, וויא דיא פעראיינגונג דער צוויי ארמעען שטאטטגעפונדען.

נעסטערן איזט דער איינע רוסישע דעפעשע מיט פאלגענדער מעלדונג איינגעטראפען: דיא רוסען שטעהען יעטצט שאן פאר אונד הינטער קרם אונד באמבארדירען איך דיעזע טירקישע פעסטונג. דיא טירקען באמבארדירען צוריק. איך צווישען קרם אונד קאניסמאן שטעהט בעריישט איינע רוסישע ארמעע-אבטהיילונג.

איך דעם איראפעאישען קריעגס-שויא-פלאטצע האט זיך ביז פאר נעסטערן קיין וויכטי-געס פעראיינגעט. בלאס דאס באמבארדירען צווי-שען נאיארגעווא אונד רוסטשיק האט אבערמאלס בענאנגען אונד צוואר נאך העפטיגער אלס ביז-הער. דיא רוסען זעהען, דאס זיא זיך איך דער זיד- אונד וויעסט-זייטע דער פעסטונג רוסטשיק ניכט נעהערן קאנגטן, ווייל דארט דיא ארמעען סיליסמאנס דיא אינדירכדרינגליכע מויער בילדען, זא וויאללען זיא נון פאן נאיארגעווא אויס, דער פעסטונג רוסטשיק דורך איהרע קאנאנען אונד באמבען בייקאממען. נון איזט אבער רוסטשיק צו זעהר בעפעסטיגט, זא דאס דיעזער טירקישען שטאדט אין פאאר הונדערט באמבען גאר ניכט שאדען. —

וויא איינע לאנדאנער דעפעשע מעלדעט, איזט יעטצט אין שיפקא אין פענזיאניר-טער עגנ-ליישער גענעראל איינגעטראפען, דער אינען נעהיימען פלאן האט, נאך וועלכעם דיא טירקען אין מורצער צייט דען שיפקא-פאס ערשטורמען קאנגען ווערדען, דיעזער פלאן איזט עבען נאך אין „געהיימער“ אונד זיינע דורכפיהרונג ווירד זיך אין קורצער צייט צייגען.

דיא פעראיינגטע רוסיש-רומענישע ארמעע פאר פלעוינא בעמיהט זיך נאך אוממער, דיעזע פעסטונג צו אומרינגען אונד איינצונעהמען, אבער שעפרעט פאשא, וועלכער וועסטלך פאן פלעוינא שטעהט, פערשטעהט דיעזעס פארהאבען צו פער-הינדערן. פלעוינא קאנן זא לאנגע ניכט בעלא-גערט ווערדען, זא לאנגע עס ניכט אומרינגט אינד איינגעשלאססען איזט; נון אבער קאנגען דיא רוסען איך דיא וועסט-זייטע פלעוינאס ניכט גע-לאנגען. דיא שטראסע פאן פלעוינא נאך זאפיא איזט נאך אוממער פאפען אויר פייא, אונד פארט-ווערענד שטראמען נייע פערשטערקונגען אונד נייע צוצוג פאן לעבענסמיטטעלן פאן זאפיא נאך פלעוינא. דיא רומענען האבען זיך איך אין דען לעפעטען טאגען בעמיהט, פאן טורניל אויס אין דען ריקען פאן אסמאן פאשא צו קאממען אונד זיינע פערבינדונג מיט זאפיא אבצשניידען, זיא וויאדרען אבער מיט גראסען פערלוסטען צוריק-געשלאגען. — פאר-געסטערן האבען זיך ווידער דיא רוסען איך דיא זיד-וועסט-זייטע פאן פלעוינא בענעבען אונד דארט אינען קאמפף אונטערנאמ-מען. (דיעהע „נייעסטעס.“)

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (איין ווירטהשאפטליכער קריעג מיט דייטשלאנד.) דער „אויסגלייך“ צווישען עסטערייך אונד אינגארן האט ווידער אינען געוואלטיגען שטאם ערהאל-טען, דער זאגאר לייכט צום „שאדען-ששאפען“ ווערדען מאגן. אונד דא האט אבער ווידער דיא אנדערע ריכטהעלפטע דיא שולד! ווער אין אונ-גארן העטטען עס נאטירלך גערנע, דאס מאן אללע אויסלעגיישען פאבריקס-ארטיקעל פריא הערייבערגען קאנגע, דאמיט ווער דיעזעלבען איך בילליג קייפען קאנגען. איין גאנץ ענטגעגענ-גזעצטער וואנש הערשט אבער אין עסטערייך. דיא דארטיגען פאבריקאנטען, וועלכע דיא מאנ-קורערענדע דער אויסלענדישען פאבריקאנטען פירכ-טען, ארבייטען נעמליך דאהין, דאס מאן אויס-לענדישע פאבריקס-ארטיקעל נור נעגען „האהע צאללע“ איינפיהרען דירפע. היעדורך וואללען זיא זיך נעגען דיא אויסלענדישע קאנקורערענע שיטצען. דאס פעראורזאכט אונס אין אונגארן, דא ווער קיינע איינגעגען פאבריקען בעזיטצען, איינגען עמפ-פינדליכען שאדען. ווער מיסטען נעמליך ענטוויע-דער פאן דען עסטערייכישען פאבריקאנטען אונ-זערען בעדארף אן פאבריקס-ארטיקעלן בעציע-הען, דיא אבער איהרע וואארען אויס דעם נרינדע ניכט בעללין געבען, ווייל זיא, וויא געזאגט, דורך דיא „האהען צאללע“ גענגען דיא אויסלענדישע קאנקורערענע געשטעצט זינד. קיפען ווער יעדאך אינזערן בעדארף פאן דען אויסלענדישען פאבריי-קאנטען, זא מיסטען ווער יא דיא וואארע טהייע-רער בעצאהלען, ווייל עבען פיר דיעזעלבען אן דער גרענגע „האהע צאללע“ ענטרייכטעט וואר-דען. טראטצדעם אונד אללדעם וויללינגע אונזערע רעגיערונג, אום דעם ליעבען פריעדענס וויללען, אין דיא עריכטונג דיעזער „שוטצ-צאללע“, דיא נור פיר דיא עסטערייכישען פאבריקאנטען נוטצ-ליך, אונס יעדאך זעהר שעדליך זינד, ענדליך איין, דאמיט נור דער איינליך צו שאנדע קאממע. דא ערהאב זיך אבער דייטשלאנד אונד זאגטע: „איהר לעגט מיינען פאבריקאנטען דיא נאך עס-טערייך-אינגארן פאבריקס-ארטיקעל נאך פיהרן וואללען, האהע צאללע איף, דאמיט זיא מיט דען עסטערייכישען פאבריקאנטען ניכט קאנקורירען קאנגען. — גוט! נון שליעסע איך אבער נור איך נאר קיינען האנדעלס-פערטראג אב. איך מיט איך איינען ווירטהשאפטליכען קריעג גען; דאס הייסט: דא איהר מיינע פאבריק מיט איהרען ארטיקעלן נור נעגען „האהע צאללע“ אינלאססטע, ווערדע איך איך איך מיט אייערעם געטרייד, אייערען הייטען אונד אייערן וואללען עבענפאללס נור נעגען האהע צאללע אין מיין גע-ביעט אינלאססען! איך ווערדע דאנן זעהען, ווער „איהער מידע ווירד!“ — נון לייגט עס אויף דער האנד, דאס נאמענטליך ווער אין אינגארן אינער דאפעלטען געפאהר ענטגעגענזעהען. 1) עדליי-דען ווער אינען שאדען, דאס ווער דורך דיא אינ-פיהרונג „האהער צאללע“ אינזערן בעדארף אן פאב-ריקס-ארטיקעלן נור פאן עסטערייך אינקוריפען מיס-סען. 2) אבער ליידען ווער אינען נאך גראסערען שאדען, ווענן מאן אין דייטשלאנד אונזערע ראה-פאראזקטע מיט האהען צאללען בעלעגען ווירדע, דא ווער דאנן מיט יענען שטאאטען ניכט קאנקור-ירען קאנגטען, דיא איהרע ראה-פאראזקטע נאך

מאל: אויף דער אנקלאגע-באנק בעפינדען זיך וויא געזאגט ניכט וועניגער אלס 196 יונגע לייטע; פאן דער רעגיערונג וואירדען 472 ציינגן פארגעלאגען, וועלכע גיבען דיא אונגליקליכען געפאנגענען אויסזאגען זאללען; דיא פערטהיינדען אדר- וואקאטען האבען וויעדער 150 ציינגן אויפגעצייכנעט, וועלכע דיא שולדלאזיגמייט דער אנגעקלאגטען בעווייזען זאללען. דיא פראטאקאללע, דיא בייא דער פאראנטעריזונג אויפגענאממען וואירדען, אומפאססען 200 באנדע; דיא אנקלאגען זינד אויף 300 באנען געדרוקט. עס וויירד דאהער וואכען אונד מאנאטע אין אנשפרוך נעהמען, בין דיא ריכ- טער הער אין „אראטהייל" וויירדען אויסשפרעכען קאנען. — נון, וויא דאס אירטהייל אויף אויספאל- לען וויירד, דאס בעריהרט מייסטענס דיא אינגריל- ליכען געפאנגענען. זאפיעל אבער איזט געוויס, דאס וויען זעלבסט אללע גיערערגעפאססען וור- דען זאללטען, דיא רעוויאליציאנערע פערשיואר- נונג היעדורך נאך ניכט „טאדט" געמאכט וויערדען כאנן. דיא רעוויאליציאן שטעקט איגמאל בעריים אים פלייש אונד בלוטע דעם רוסישען פאלקעס, וועלכעס ניכט מעהר אונטער דעם הארטען שקלא- ווענ-דרוק לעבען מאג. אונד טהאטאכע איזט עס, דאס דער רוסישע קאיזער דורך דען בעגינן דעם גענעגנוערטיגען קריעגעס גיבען דיא טרקייא, צים גראסען טהיילע זעלבסט שולד איזט אן דיע- זער רעוויאליציאן. ער פערקוניגטע געמעלד אל- לער וועלט זיינען פלאן: ער וואללע דיא סלא- ווישע בעפאלקערונג פאם טירקישען יאכע בע- פיייען. נון ריפט דאס פאלק אין רוסלאנד מיט רעכט: דאס עס פאם רוסישען יאכע בעפייט ווערדען וואללע. אב נון דער רוסישע קאיזער אים גענעגנוערטיגען קריעגע זיעגען וויירד אדער ניכט — זא פיעל איזט געוויס, דאס ער פערזאגלאך אין יעדעם פאללע פיעל פערליערען מוס. ערלייכט דיא רוסישע ארמעע אייגע שטארקע גיעדערלאגע, דא טרייט זיך יא דער קאיזער איבערהויפט ניכט היימצוקעהרען. זיעגט יעדאך דיא רוסישע ארמעע אונד קאנן זיא דאנן זאגען, זיא האבע דיא סלא- ווישע בעפאלקערונג פאם רוסישען יאכע בעפייט, דאנן איזט דער רוסישע קאיזער עכסט רעכט פערלארען. דא שעהט דאס רוסישע פאלק אויף אונד זאגט: ווער וואללען דיא פייהיים, וויא דיא סלאווישע בעפאלקערונג אין דער טירקייא! אין אינגעהייערע רעוויאליציאנס-קריעג אין רוסלאנד איזט דאנן אינפערמיירלך, דער דען רוסישען קאיזער אויך אים „טהראן אונד קראנע" ברינ- גען קאנן! —

* (וואס רוסלאנד שאן בי יעטצט פיר דען קריעג גע- בריוכט!) אין פאריער בלאטט שטעללט אייגע אינטערעסאנטע רעכטונג איבער דיא געל- דער צוזאממען, וועלכע רוסלאנד שאן בין יעטצט אויף דען קריעג גיגען דיא טירקייא פערשליידערט האט. דיא אויסרישטונגס-קאמפטען בעטרוגען 90 מילליאנען רובעל, דיא מאנאטליכען אויסגאבען, זוישדעם דיא רוסען דען פרוטה איבערשרישטען האבען, בעטראגען איבער 50 מילליאנען רובעל. אלל דאס מאכט נאך פראנצאזישעם געלדע ניכט וויעניגער אלס אנדערטהאלב מיללירדען פראנקס איס! — אונד בייא אלל דיעזען אויסעראָרדענט- ליכען געלד-פערשליידערונגען ליידעט דיא רוס- שע ארמעע אינגעהייערן מאנגעל אן נאהרונג אונד קליידונג! פרייליך, דיא האהערען אפיציערע שטעקען היעבייא גראסע סוממען איין, וועהרענד דיא מאנגשאפט וויעגען הונגער אונד קעלטע פער- שמאכטען מוס. דאס רוסישע פאלק וורד אללע דיעזע סוממען אין דער פארם פאן דריקען- דען שטייערן צאהלען מיססען, אבגלייך דיא זאהלע דעם פאלקעס, געמלך דיא געמיינען סאלדאטען פאן דיעזען געלדערן גאר מיינען נוטצען האבען.

* (איך איינע דאנקבארקייט פיר אונגארן!) אין יידיש-טירקישער פלכטלינג, דער גראם-הענדלער ר' אשר בן אביה, יאר פאר איינגען מאנאטען נאך טעמעשיואר גע- קאממען, וויא ער דיא פרייגדליכסטע אויפנאהמע אונד אונטערשטיצונג פאנד. עס איזט דיעס נאך איין יינגער מאנ, דעסען פריוא איהם זאעבען דען ערסטען זאהן שענקטע. אים דאנקבאר- קייט פיר דיא אונגארישע נאסט-פריינד- שאפט נאב ער זיינעם „בכור" דען אונגארישען נאמען „ארפאד"! פריהער האט שאן איין טירקעני- פרייגדליכער יודע זיינעם זאהנע דען נאמען „אפ- מאן" גיגעבען! אללא האבען ווער שאן איינע יידישען „אסמאן" אונד איינען יידישען „ארפאד"!

* (יידישע וואהלטהעטיג- קייט.) אין אפען בעשטעהט אין יידישער פרייהייט-פעראין, דער זיך דורך זיינע וואהלטהע- טיגען האנדלונגען בעריהמט אייגען עהרענפאללען דיא עייאבען האט. הייער לייעט דיעזע פרייהייט- פעראין ניכט וויעניגער אלס 110 ארמע שיכסעל- בען מיט וויינטערקלייدערן פערזעהען. דיא פרעזי- דענטין דיעזעס פעראיינעס איזט דיא פערדיענסט- פאללע פייא יעאנעטטע בעער. דיעזע האט צוייא מאכטער, וועלכע אלל דיא עריוהענטען קליידער פיר דיא 110 מעדכען אייגענהענדיג צו- נעשיטטען האבען. זאלכע עדלע מהאטען פערד- דיענען נעיים דיא אפפענטליכע אויערקענונג.

* (פאן 232 ארבייטערן נור איינער גערעטטעט!) אים לאנדאן וויירד זאעבען בעריכטעט, דאס אין איינער קאה- לענ-גרובע אין ענגלאנד 232 ארבייטער בעשעפ- טיגט וואررען. דיא גאס-דיגסטע עגטצינדעטען זיך יעדאך אין דער גרובע, וואהרוך 231 ארבי- טער געטראטטעט וואررען, אללא בליעב עבען נור איינער אם לעבען! עס פרייגנערט דיעס אן דען „פליט", דער עבענפאללס אללין פאם „מבול" גערעטטעט בליעב!

נייעסטעס.

דיא הייטע פריה הער איינגעטראפפענען רוסישען נאכריכטען מעלדען:

1) דאס אם 17-טען, 19-טען אינד 21-טען אקטאבער מעהרערע געפעכטע זידליך פאן רוסי- שיק שטאטטגעפונדען, וואבייא דיא רוסען איינע פערלוסטע ערלייטטען האבען. 2) אויף דער שטראס- סע פאן פלעוינא נאך זאפיא האבען 4000 טירקען איינע רוסישע ארמעע-אבטהיילונג אינטער דעם רוסישען אבערסט לעיים אנגגריפפען, דיא רוסען מוסטען זיך הערווייס צוריקציעהען. 3) דיא טירקען האבען בייא סיליסטריא איינע דאנני-בריגע ער- ריכטעט אונד בעשעסען איינע רומעניש בארנ- שטאציאן. 4) דאס אויך אם 22-טען אקטאבער זידליך פאן רוסטשיק געמעפפט וויירדע. 5) דאס זיך דיא צוייא טירקישען קאממאנדאנטען אין אזיען, געמליך אסמאיל פאשא אונד מיקטהאר פאשא, מיט איהרען ארמעען פעראייניגט האבען. בין יעטצט קעמפפטע אסמאיל צווישען באיאזיד אונד ערזוראן, וועהרענד מיכטהאר פאשא צווישען קארס אונד אלעקסאנדראפאל קעמפפטע — אונד גין שטעהען ביידע פעראייניגט פאר קארס.

נעשעפטסבעריכט

פעסטער פריזע.

נעטרייד-נעשעפט. פאן ווייצען יאר געפ- טערן מעסיג צו מארקטע געבראכט, דער פערקייף יאר שווארפ פערקייפט וואוידען 12000 מעצטער.

ווייצען טהיים 100 מעצ-צטר. 79. קיראָ — 12. נולד. — 200 מעצ-צטר 79,2 קילאָ 12,25 נולד. — 1000 מעצ-צטר 78,3 קילאָ 10,10 נול. — 800 מעצ-צטר 78 קילאָ 12·10 נולד.

ווייצען פער אָקטאָבער—10,95—11 נולדען, קוקורוזין פער מאי 7,20—7·25 נול.

האפער פער אָקטאָבער 6,64 — 6,71 נולד.

וויעניער שלאכט-פיעהמארקט. דער איפ- פרייזע אויף דעם וויעניער שלאכט-פיעהמארקטע אם 22-טען ד. מ. בעטרוג 3684 שטיק. דאפאן ווארען: 1920 אונגארישע, 1675 מאלנישע אונד 99 דייטשע, — דיא פרייזע שטעלל- טען זיך בעי100 ק״ אונגארישע מאסט-אכסען 56 — 61 נול. מאלנישע 55 — 59½ נולד. דייטשע 57—60 נולדען.

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאָר בריאָן.

דיא פעדלאנס-בוכהאנדלונג

מ. ע. לאָוי'ס זאהן אין בודאפעסט.

(קאָנינגסגאססע נו׳ 2.)

עמפפעהלט היעדמיט איהר וואהל אסאָרטירטעס לאגער גראסטענטהיילס איינגעגר פעדלאנס-אדטי- קעל, אללער גאטטונגען שול- אונד לעהר-בוכער צו דען אללערבילליגסטען פרייזען. — דען פ. ט. לעהרער אונד שול-פאָרשטענדען וויירד בייא גראָ- סערער בעשטעללונג אין ענטשפרעכענדער ראב- באט געוועהרט.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פרוכטע		קוואלושע פער הקטאָל.	פער 100 קילאָגר.
וויצען	נייטר באנאטער	—	—.—.—.—
„	„	75	10.50—10.60
„	„	76	10.70—10.85
„	„	77	10.95—11.10
„	„	78	11.25—11.35
„	„	79	11.45—11.55
„	„	80	11.60—11.70
„	טהיים	—	—.—.—.—
„	„	75	10.90—11.05
„	„	76	11.15—11.20
„	„	77	11.30—11.45
„	„	78	11.65—11.80
„	„	79	11.85—11.95
„	„	80	12.05—12.10
„	סעקסער כארן	—	—.—.—.—
„	„	75	10.35—10.45
„	„	76	10.70—10.80
„	„	77	10.85—10.90
„	„	78	10.95—11.05
„	„	79	11.15—11.25
„	„	80	11.35—11.45
„	וויינגערסטער	—	—.—.—.—
„	„	75	10.80—10.95
„	„	76	11.05—11.10
„	„	77	11.20—11.35
„	„	78	11.55—11.70
„	„	79	11.75—11.85

פרייבטע		קוואלושע פער הקטאָל.	פער 100 קילאָגר.
כארן		72	7.70—7.50
	נעדסעל מארל	62	9.30—8.20
	נעדסעל פוטשער	62	7.70—7.50
	האפער	41	6.80—6.70
	קוקורוז כאנאטער		7.55—7.50
	אנדערע	73	7.50—7.40
	הייזיג		—.—.—.—

וויצען	פער אָקטאָבער		10.95
			—.—
	פריהיאר		11 —
			7.20
			—.—
			6.64 —
			—.—
			—.—
			—.—

דען, דען אנקאָמענדען איינען פֿיינדליכען עמפֿאַנג צו בעריטען אונד דיזעלבען מיט אללעם נאָטהיגען צו אינטערשטיצען, דאָ עס בעשטיממט וואר, דאס דיא פֿליכטלינגע אין אינזערער מיטטע איינען „ראסט-טאג" האלטען ווערדען. דער יידישע פֿאָרשטאנד אונד דער שטעדטישע בירגער-מיסטער באטען דען אייך מיט פֿעראיינטען קרעפֿטען אללעס אייך, אים דען אינגליקליכען דיזען „ראסט-טאג נאך מאגליכקייט אנגענעהם צו מאכען. איסער דער איזראעליטישען שולע, וואורדע אייך נאך אין שטעדטישעס לאָקאל צור איפֿנאהמע דער אנקאָممענדען אין בעריטשאפֿט געהאלטען. גיגען אבענד שטראָמט איינע נאך טויזענדען צעהלענדע מענשען-מענגע צום באהנהאָף הינים, אים דיא אינגליקליכען, דיא אייך וואונדערבאר-ווייזע דעם אנדאנגען וואָרען, צו זעהען אונד צו בעגרייסען. עס וואָרען 315 זעעלען, דיא דא מיט איהרעס פֿרעמדארטיגען אונד גענגלייך הערבאנגקאָممענען אויסזעהען אים דען וואנגאָם שטיינען. אנפֿאנגס וואָרען דיא זעהר אנגסטליך אונד טרויריג. אלס אבער דיא טהיילנאהמע זיך אין זאָ הערצליכער וויזע אָפֿפֿענבארטע, וואורדען אייך דיא זאך אונד נאך צישרייבער, יא פֿאסט הייטער. דיא נאָבעלסטען דאמען איילטען הערביא, אים דיא 113 קינדער אים דען וואגנאָם צו העבען, צוויא משגלעדער דעם וועגער „כל ישראל חברים-פֿעראיינס" וואָרען מיטגעקאָممען, וועלכע דען הילפֿלאזען לייטען אייך דער גאנצען וויישען רייזע, פֿאָן בוקארעסט נאך טריעסט, דען נאָטהיגען שטיין געוועהרען. — נין עגשטאנד אין וואהרער קאָممפֿ אין דער איינאיבונג דער וואהלטהעטיגקייט. יעדער יודע וואָللטע געמליך צוויא, דריא דיזער אינגליקליכען צו זיך נאך הייזע געהמען אונד פֿערפֿעלגען, עס וואר ערהעבענד צוזעהען, דאס מאנך עדעל-משהיגער איזראעליט טרוריג הייסגינג, ווייל עס אים נים געלינגען וואר. וועגגיפֿטעגס איינען דיזער אינגליקליכען נאך הייזע, אין דיא מיטטע זיינער פֿאמיליע, צו פֿיהרען. אינאנגענעהם וואר'ס בלאָס, דאס מאן מיט דען לייטען, דיא נאטירליך קיין דייטש פֿערשטאנדען, נים שפֿרעכען קאָנגטע, נור איינע, דער פֿיהרער אין וועכסעל-הויז האטטע, וואוסטע זיך וועגגיפֿטעגס אין פֿאנצאזישער שפֿראכע איסצודרוקען. דיזער ערצעהלטע אללגעמעין: „אלס דיא רוסען אין בולגאריען אנגראיפֿענגען, דיעלטען דיא בולגאָרען אין קאזאנלוק דיא ערלוביגס, וואָللטען צו טראגען. לידער זאָللטע איהר עסטע וואָللטען איינע זעהר שענדליכע זיין, געמליך: דיא איסאָלאטיגג דער יודען, מיט וועלכען זיא בזיהער אין אינגעשטאָרבטער פֿיינד-שאפֿט לעבטען. דיא מיסטען יודען פֿליכטעטען וואָהל. אללין דיא אינגעגנען, וועלכע הייזער אונד גרונד-שטיקע בעזאסען, קאָנגטען זיך דאך נים זאָ לייכט צור פֿליכט געשטעלטען. דיא האָפֿפֿטען אבערדיעס, דאס זייטענס דער טירקען ענדליך דאך רעטטונג קאָممען וועדדע. אלס זיא נין דיא גאהר הערינבערבען זאהען, אונד אייך אינע פֿליכט נים מעהר מאגליך וואר, דא פֿערבארגען זיא זיך אייך דעם באָדען אהרער הייזער. דיא בילגאָרען דראנגען אין דיא הייזער אין, נאהמען אללעם וועגטהאָللע מיט זיך אונד צערטריממערטען אללעם, וואס נים לייכט פֿאָרטבראנגבאר וואר. אללדאס מוסטען דיא אינגליקליכען יודען אייך דען באָדען שטילשווייגענד הולדען אונד שטעטען זיך גלוקליך, דאס זיא זעלבסט נים עגטדעקט וואורדען. אָللע 23 טאגע אונד נעכטע היעלטען זיך דיזעלבען אייך דען באָדען אייך. גענלייך פֿיעל דען בילגאָרען דער רוכלאָזע געדאנקען אין, דיא יודען-הייזער אין בראנד צו שטעקען. — דא מוסטען נאטירליך דיא פֿערבאָרגענען אים אהרעס פֿערשטעקע שליכען, אים דעם טאָדע דורך דיא פֿלאָممען צו עגטקאָممען. קוים מערקטען דיעס יעדאָך דיא בילגאָרען אלס זיא אביבר דיא אינגליקליכען הערפֿעלען, מעהרערע אינטער דעזעלבען מיט מעסערען געדערשטאבען אונד דיא אבריגען אין דיא סינאגאָגע הינינגאנגען. אין דער סינאגאָגע זעלבסט וואָרדען דיא פֿרויען אין גענגעוואָרט אהרער מענגער געשעגדעט; פֿיעלע מענגער אונד קינדער וואורדען פֿאָרטליך צערשטיטען אונד צערשטיקעלט. נור 400 בלייבען אם לעבען; אין זיא אבער אין דער סינאגאָגע איינגעשפֿערט וואורדען, אין זיא דען הונגער-טאָד פֿינדען זאָللטען. נאך דריא טאגען אָפֿפֿנעטען יענאך דיא בילגאָרען וועדער דיא טהירע דער סינאגאָגע, דיא מיט טאָדטען קאָרפֿערן געפֿיللט וואר אונד נים אינעס גאָטטעס-הויזע, זאָנדערן אינער טאָדטען-קאָممער גליך. נייערדינגס בעגאנען אין פֿרטבערליכעס געמעטצעל, אללע אינגליקליכען פֿערריסטעטען געבעטע אונד ערוואָרטעטען דען טאָדעס-שטאָס. דאך — עס שיען, אלס וועגען פֿלאטצליך איך דיא בילגאָרען פֿאָן איינעס גענפֿהלע דער וויהרונג ערפֿאָסט וואָרדען. דאס מאָרדען האָרטע אייך, דען אינגליקליכען וואורדע בעפֿאָהלען, איינגענבליקליך דיא שטאָדט צו פֿערלאסען. אלס לעס אללטע, אים דיא שטאָדט קאָנזאָלוק, דיא גינגעהער ערגער אלס פֿרוס אונד עטרה איסאָהה, צו פֿערלאסען. דיא בילגאָרען טרעבען דיא אינגליקליכען פֿאָר זיך הין פֿאָللע צוויא שטונדען איסערהאלב דער שטאָדט. דאָרט בעפֿאנד זיך איינע אבטהיילונג קאָזאָممען, וועלכע דיא אינגליק-ליכען אין עممפֿאנג נאהممען, אים זעלבע נאך בוקארעסט צו בעפֿאָרדערן. מאן קאָנן זיך יעדאך דענקען, וואס דער „שטיין" ווערטה זייא, דער פֿאָן מאָזאָקען הערריהרט. דיא באנדען דיא אינגליקליכען צוויא אונד צוויא צוזאممען אונד וועגן דיזעע פֿאָר הונגער אונד שווערע צוזאممענבראכען, דיא וואורדען זיא דורך דיא „פֿיטשע" צום וויטערגעהען גענאָممען. פֿאָللע 55 טאגע דויערטע דיעזער טרויריגע איל-מארש פֿאָן קאָזאנליק נאך נאבראָווא, טירנאָווא, סיסטאָווא, נאיהרעווא בוז בוקארעסט. וואס דיא פֿליכטלינגע אייך דיזעער פֿיס-רייזע דורך הונגער, היטצע אונד שלעגע געליטטען, לאסט זיך נים בעשרייבען. פֿיעלע פֿאָן אהנען פֿיעלען טאָדט צוזאممען אונד בליעבען אייך אָפֿפֿענעס פֿעלדע ליעגען. איינע בעזאנדערע בעגעגנונג וואר עס, וועגן זאָ איין קאָזאק עס איסנאהמסווייזע ערליבטע, דאס איין טאָדטער פֿאָן זייגען אנגעהאָרגען פֿערשאָרט ווערדע." — בייא דיזעער שולדערונג מוסטען דיא הערצען אللי דערער פֿאָן איינער טיפֿען ערשטערונג ערגריפֿפֿען ווערדען. דיא נאך איינען שוואבען פֿינקען פֿאָן משגעפֿהל פֿיר דיא ליידענדע מענשהייט אין אהרעס הערצען זיך בעוואהרט. דער ראסטטאג וואר צו ענדע. אם אנדערען מאָרגען שיעדען דיא אינגליקליכען ווייגענד פֿאָר דרהרונג פֿאָן אנס. מאָגע זיא נאָططעס זעגען בעגלייטען? — זאָ ווייט דער אינטערעסאנטע בעריכט דער פֿינפֿקרבנער צייטונג. איבער דיא מאָגליכקייט דער אבריזע דער אינגליקליכען אים בוקארעסט ווירד פֿאָן דאָרט פֿאָللגענדעס בעריכטעט: „דיא בוקארעסטער יודען מאכען זיך דער שטللע הין; פֿיעלע אייסער אנגענאָممען. דאך ריכטען דיא מיטטעל נים זאָ הין, אים זאָפֿיעלע מענשען לענגערע צייט הינדורך צו ערהאלטען. דער פֿאָרשטאנד וואנדטע זיך דאהער מיט איינער בישטע אן דען „כל ישראל חברים-פֿעראיין" אין וויען. דאך אייך דיעזער ערקלערטע, דאס עס נים מאגליך זייא, דיא אינגליקליכען אין בוקארעסט דויערנד מיט איסייכענדען אינטערשטצונגען צו פֿערזעהען. דא נאבס דאהער נור איינע רעטטונג: נעמליך דיא ריכטערה דיעזעלבען נאך קאָנסטאנטאָפֿעל. דיעזע רייזע-קאָסטען בעטראגען 10,000 פֿראנקס, וועלכע טהיילס פֿאָם ערזעהנטען פֿעראיינע, טהיילס אבער פֿאָן דער בוקארעסטער געמיינדע בעשטרטטען ווערדען. דיא רוסישע רעגיערונג האט אהרערוישט דאהין געווירקט, דאס דיא איזגעבאהנען דיא אינגליקליכען אים נידעדע פֿאהרפֿרייזע אייגענבאהנען פֿיר אللע יודען גיעדערע

ליכען אין עممפֿאנג נאהممען, אים זעלבע נאך בוקארעסט צו בעפֿאָרדערן. מאן קאָנן זיך יעדאך דענקען, וואס דער „שטיין" ווערטה זייא, דער פֿאָן מאָזאָקען הערריהרט. דיא באנדען דיא אינגליקליכען צוויא אונד צוויא צוזאممען אונד וועגן דיזעע פֿאָר הונגער אונד שווערע צוזאممענבראכען, דיא וואורדען זיא דורך דיא „פֿיטשע" צום וויטערגעהען גענאָممען. פֿאָللע 55 טאגע דויערטע דיעזער טרויריגע איל-מארש פֿאָן קאָזאנליק נאך נאבראָווא, טירנאָווא, סיסטאָווא, נאיהרעווא בוז בוקארעסט. וואס דיא פֿליכטלינגע אייך דיזעער פֿיס-רייזע דורך הונגער, היטצע אונד שלעגע געליטטען, לאסט זיך נים בעשרייבען. פֿיעלע פֿאָן אהנען פֿיעלען טאָדט צוזאممען אונד בליעבען אייך אָפֿפֿענעס פֿעלדע ליעגען. איינע בעזאנדערע בעגעגנונג וואר עס, וועגן זאָ איין קאָזאק עס איסנאהמסווייזע ערליבטע, דאס איין טאָדטער פֿאָן זייגען אנגעהאָרגען פֿערשאָרט ווערדע." — בייא דיעזער שולדערונג מוסטען דיא הערצען אللי דערער פֿאָן איינער טיפֿען ערשטערונג ערגריפֿפֿען ווערדען. דיא נאך איינען שוואבען פֿינקען פֿאָן משגעפֿהל פֿיר דיא ליידענדע מענשהייט אין אהרעס הערצען זיך בעוואהרט. דער ראסטטאג וואר צו ענדע. אם אנדערען מאָרגען שיעדען דיא אינגליקליכען ווייגענד פֿאָר דרהרונג פֿאָן אנס. מאָגע זיא נאָططעס זעגען בעגלייטען? — זאָ ווייט דער אינטערעסאנטע בעריכט דער פֿינפֿקרבנער צייטונג. איבער דיא מאָגליכקייט דער אבריזע דער אינגליקליכען אים בוקארעסט ווירד פֿאָן דאָרט פֿאָللגענדעס בעריכטעט: „דיא בוקארעסטער יודען מאכען זיך דער שטللע הין; פֿיעלע אייסער אנגענאָممען. דאך ריכטען דיא מיטטעל נים זאָ הין, אים זאָפֿיעלע מענשען לענגערע צייט הינדורך צו ערהאלטען. דער פֿאָרשטאנד וואנדטע זיך דאהער מיט איינער בישטע אן דען „כל ישראל חברים-פֿעראיין" אין וויען. דאך אייך דיעזער ערקלערטע, דאס עס נים מאגליך זייא, דיא אינגליקליכען אין בוקארעסט דויערנד מיט איסייכענדען אינטערשטצונגען צו פֿערזעהען. דא נאבס דאהער נור איינע רעטטונג: נעמליך דיא ריכטערה דיעזעלבען נאך קאָנסטאנטאָפֿעל. דיעזע רייזע-קאָסטען בעטראגען 10,000 פֿראנקס, וועלכע טהיילס פֿאָם ערזעהנטען פֿעראיינע, טהיילס אבער פֿאָן דער בוקארעסטער געמיינדע בעשטרטטען ווערדען. דיא רוסישע רעגיערונג האט אהרערוישט דאהין געווירקט, דאס דיא איזגעבאהנען דיא אינגליקליכען אים נידעדע פֿאהרפֿרייזע אייגענבאהנען פֿיר אللע יודען גיעדערע

ווערע! ווער וויים, אָב ער מיין נעהיימנים וויילך איינעס פֿיינדע אין איינעס פֿערוויינעלטען מאקעטע איבערשיקע, דער עס נאך דעסען מאָדע פֿערראטהען זאָللי! מאָגליך, דאס ער זיך אלל דאס נור איסנערדאנס דא. אום מיך דאהאָן אבצושטעקען, דאס איך איהן דיימליך אים קערקער ערמאָרדען לאסטע? — יע מעהר איך דאריבער נאכדענקע, דעסטע וואהרשיינליכער איהם עס מיר, דאס דיעזער שלוינע יאבבעגער מיך נור אנגעלאָגען האט! יעצט — יעצט — קאָן ער מיך פֿערראטהען — איך אילע — איך מוס דען עלענדען יודען-יאבבעגער פֿערהינדערן, מיך אינגליקליך צו מאכען. —"

זיא איילטע פֿאָططס וואהנונגען אום אהרעס צימער. אין זיילכעס זיא מעהר קיינע רוהע פֿינדען קאָנגטע, הינגעגען וואָרען דער יודען-ריכטער אונד דער שאָططס-ריכטער דעס קערקער-נעבייודע אימטער נעהר נעקאָممען. אייך דעס וועגע פֿאָططן זיא דען בוקלינען יודען-שייבער, דען בערגהאדר קישעל.

„שאָן וויידער איינע וויכטיגע עגטדעקונג, עדלער הער!" (ריעף דער בוקלינע דעס יודען-ריכטער צו).

„וועגן זיא פֿיעלליכט דען עגטפֿלאָהענען אייך דיא שפֿרעכ נעקאָممען?" (פֿראגגט דער שאָططס-ריכטער פֿייודען). —

„אה! נאה!" (ריעף דער בוקלינע). איינעס עגטפֿלאָהענען יודען קאָممט מאן נעך אייך דיא שפֿרעכ. אللין איך האבע איינען עגטדעקט, דער עבען נים עגטפֿלאָהען איהם. דיעזער איהם נים איינמאל אין דען קערקער גגוואָططען וואָרדען, דא ער יא נים דייך נעגגען איהם, דאס ווייל אָפֿ איהם עטוואס העטטען עגטפֿלאָהען קאָנגען. בייא

דיא ייכסטען אגגטער איהגען איינגעקערקערט. דיא האבען זיך דיא וואהרשיינליך נים איסערהאלב דער מייערן אגגערע שאָططס געפֿלוכטעט, דען דער „ר י י כ ע" יודע לאָططס דיין אינגעגהמען נים זאָ לייכט צייטיג.

ביידע פֿעלדעגען גון דאס הויז, אום זיך אגגס קערקע-נעבייודע צו בעגעבען. איינע בליעב יעדאך אום הויזע דעס יודען-ריכטערס צייטערע צייטיג. — עס וואר דעס פֿרייא ה ע ר ו ו י נ. אלס דיא נעמליך דען שאָططס-ריכטער אגגס צימטער אהרעס מאגגעס איגגטעגען זאה, ערגלייכטע דיא, דיא וואגגטע, וועגהאלב דיעזער נעקאָممען מען דייא. דא זיך גון דער שאָططס-ריכטער מיט אהרעס מאגגע עגגטפֿרגגטע, שפֿעللגטע דיא זיך אגגס פֿגגגטער אגגר בליקטע בייידען נאר, דייא דיא איבער דען נאָططען פֿלאָططען אגגר צוואר נאך דער נעגגער דעס קערקע-נעבייודעס.

פֿרייא הערווג צוططעגטע אן אللען גליעדערן בייא דעס נערגאגקען, דאס דער יאבבעגער בייא דיעזער פֿערגאגפֿגגג

דייטשלאנד פ ר י א איינפיהרען דיר פון. דיע־זער דאפפעל־נעפאהר ווערד דיא אינגאריש רע־גיערונג דאס לאנד דאך ניכט איזזעטצען, אין פאלגע דעסען דער גאנצע „איינגליך" שיטערן מיסטע. מאן זיעהט נון איממער מעהר אין, דאס אינגארן מיט עסטערריך אין דער צאלל־פראגע ניממער איינגן אונד דענזעלבען וועג נעהען קאנן!

* (איין זילבערנער לאר־בעער־קראנץ פיר אסמאן פאשא.) דיא בירגער צו אראש־האזא האבען איהרער טירקען־פרינדליכען גזיינגונג בערייטס ווידער־האלט איסדרוק גגעבען. גגען ענדע פארגען מאנאטעס האבען דיזעזלבען נעמליך איינע זאממ־לונג פאן גלד אונד גטטרייד צו גונסטען דער טירקען פעראנשטאלטעט, דיא איין ערגעבנים פאן 2500 גולדען ערציעלטע. דיזעזר טאגע האבען זיא ווידער איינגן זילבערגען לארבעער־קראנץ אנפערטיגגן לאסען, דער פיר דען זיגגער פאן פלעווגא, אסמאן פאשא, בעשטיממט איזט. דער לארבעער־קראנץ איזט 52 לאטה שווער אונד ווארדע אן דאס בודא־פעסטער טירקישע קאנזו־לאט מיט דער ביטטע איבערזענדעט, דענזעלבען אן אסמאן פאשא איבערמיטטעלט צו וואללען. — נון, איין לארבעער־קראנץ גבהרט אללערדינגס דעם זיגגרייכען העלדען, מאגע עס דעם אסמאן פאשא בעססער ערגעהען, אלס זיינעם קאללעגען מוקטהאר פאשא, איך דיזעזר וואר בעקאנגטליך איך דעם אזאטישען קריעגס־שויא־פלאטצע זעהר זיגגריך אונד וואר מאן דער מיינונג, דאס דיא רוסישע ארמעע אן אזען ניממער איינען אנגריפ וואגגען ווערדע. יא, דיא פארטשריטטע דער טיר־קישען ארמעע וארען זיא גלייכלך, דאס זיא בע־רייטס איך רוסישעם גגבעטעע זיך בעפאנד. דער סילטאן ערטהיילטע דעם מוסטהאר פאשא אין פאלגע דעסען דענן איך דען טיטעל „גהאזי". (דער „זיגגרייכע"). קורצן דאריך ערלייטע יעדאך מוקטהאר פאשא, וויא בעקאנגט, איינע פירכטער־ליכע גגיעדערלאגגע! צו גלייכער צייט האט וואהל איך אסמאן פאשא דען טיטעל „גהאזי" ערהאל־טען, דער איהם ביזהער וואהל נאך ניכט פ ע ל גגעשאדעט האט. ווער ווייסען נון, דאס איהם איך דער לארבעער־קראנץ, דער עבען דאס זיכטבארע צייכען דעם זיגגעס איזט, ניכט שאדען מאגע!

* (ווער איזט דאראן שולד, דאס דיא רומע־נען דיא לעטצטע שלאכט בייא פלעווגא פערלא־רען האבען?) זא פראגט דאס ערסטע רומענישע בלאטט, נאמענס „אמאניל". דיא אנטווארט, וועל־כע דיזעס רומענישע בלאטט גיבט, איזט לייכט צו פינדען. איך וועד ווידד דענן אין רומענען אללע שולד געשאבען אונד געוועלצט? — דאך זיכער נור איך דיא ווידען. — זאגגען יא דאך איך דיא רומענען, דאס נור דיא פעלען ווידען דאראן שולד זיין, דאסס דאס לאנד זא פערארמט איזט; ווארום זאללען נון ניכט איך דיא ווידען דאראן שולד זיין, דאס דיא רומענישע ארמעע פאר פלעווגא ווידערגעשלאגגען ווארדע? הארען ווי־נון, איך ווילכע זאנדערבארע ווייזע דיזעזע רו־מענישע צייטונג דיא לעטצטע שלאכט פאר פלעווי־גא שילדערט: „דיא רוסישען בעפעסטיגגונגען אונד בעלאגערונגס־ארבייטען פאר פלעווגא ווערדען ערסט ענדע אקטאבער פערטיג זיין. ביז יעטצט האט דיא פעראייגגטע רוסישע־רומענישע ארמעע פאר פלעווגא 21 קלייגגערע בעפעסטיגגונגען ער־ריכטעט, דיא רומענען שטעהען אם רעכטען פלי־גגעל. אים גאנצען שטעהען פאר פלעווגא 100 בא־טאליאנס, 70 עסקאדראנען אונד 350 קאנאנען. דער גגייע רוסישע קאממאנדאנט ט אָ ט ל ע ב ע ן וואללטע זא לאנגע דען שטורם איך פלעווגא ניכט בעגגגען, ביז ניכט אללעס פיקס אונד פערטיג גע־אָרדגעט איזט. אבער דער רומענישע אָבערסט א נ ג ע ל ע ס ק ו י, וועלכער דיא פערטע רו־מענישע דיוויזיאן קאממאנדירט, האט אין דיזעזר זיינער דיוויזיאן איינען י י ד י ש ע ן (?) אָפּי־ציער, אונד דיזעזר איבערערדעטע דען אבערסט, אם 19־טען אכטאבער דען שטורם איך דיא צוויי־מע גרייווצא־בעפעסטיגגונג צו אונטערגעהמען. דער יישע אָפּיציער פערזיכערטע, ער ווערדע איס פלעווגא אין צוויייטעס „סעדאן" מאכען, דאס הייסט: ער ווידד פלעווגא ערשטירמען אונד אללע דאָרטיגגן טירקען זאממט אסמאן פאשא גגעפאנ־גגען גגעהמען. מאן זיין, דאס עס דיזעזר אָפּיציער ערנסט מיינטע, דענן ער וואר ווירקלך אין דער פאָרדערן רייהע דער ערסטע, וועלכער אים לייפ־גראבען דיא שטורם־לייטער בעטרעטען האט. ער אייפערטע איך דיא איבריגגען אן, דער אנגריפ וואר מיט גראנטעם אייפער אונד גוטער גגעשיקט־ליכקייט אינגעריגאמممען — אבער גגגגען 2 אוהר נאכמיטטאג וואررדע דיזעזר ערסטע אנגריפ פאן דען טירקען צוריקגעשלאגגען. דער אָפּיציער וואללטע אבער דורכאוס ניכט אבלאססען, ער וואללטע זיך פעללליכט אינגען אָרדען פערדיגגען, דיא רומענישע אללע צום גגגגעראל אוואנסיר־ען — אונד נאך פיער אוהר וואررדע דער אנגריפ פאן נייעם אינטעריגאممممען. — אונד דיעהע! נאך אוהר אבגגדס גגעראגגען עס איך דעם אָפּיציער מיט זיינגער ארמעע־אבטהיילונג דיא האהע דער צוויי־טען גרייווצא־בעפעסטיגגונג צו ערקלעטטערן, דיא איבריגגען קלעטטערטען דיא שטורם־לייטער הי־נאן אונד שאסען אונד היעבען איך דיא זיך ווערד־רעגגדען טירקען, דייך אונד פולייער־דאמפף מאכ־טען אללעס אונזיכטבאר. פלאטצלך ערשיינט דער אָפּיציער איך דער האהע, שאן פפלאנצטע ער דיא רומענישע פאהנע איך אונד שרייע אין זיינער בעגייסטערונג „מאזעל טאוי"! (מזל טוב) — דא־ראן ערקאנגטע איהן אין טירקישער יידישער סאלדאט אלס י ו ד ע אונד ריעף איהם צו: „אום גאטטעס ווילללען ב ר י ד ע ר, ווייסט דוא דענן ניכט, דאס הייטע פייטאג אבענד אונד דאהער יעטצט שאן שאבבעס (שבת) איזט — אונד דאס דוא ניכט ווייטער קעמפפען דארפפסט! דוא אלס יודע דארפפסט ניכט דיא בעסטען פיינדע דיינער נאציאן בעזיעגען!" קיים הארטע דער אָפּי־ציער דיעזע וואָרטע, דא לייפס עס דיא פאהנע פאללען אונד שטירצטע הינטטער. — דאס בראב־טע אינטער דען רומענען דיא גראסטע פערווייר־רונג — אונד זאמטט וואررדע אונזערע גאנצע גיי־דערלאגגע נור דורך דיעזען יודען פעראורזאכט!" — זא שרייבט איין גראסעס רומענישעס פאליט־שעס מאגגע־בלאטט. וואהרלך, דיעזע אבגעשמאק־טע לייגגע ווערע אין איינגע יודע־פיינדליכען ווייטע־בלאטטע צו זעהר אבגעשמאקט. דאס איזט אבער נאך ניכט גגגגג. דיעזע רומענישע צייטונג „ראמאניל" מאכט צו דעם רומען שלאכט־בערי־כט נאך פאלגגדע נאכבעמערקונגגן: „ווער דירפען ניכט מעהר דולדען, דאס איך יודען אונטער אונ־זערען בראוען אונד טאפפערן סאלדאטען קעמפ־פען זאללען, אונד עס איזט וואהרלך ניכט צו בעגרייפען, וויא גאר אין יידישער אָפּיציער אין אונזערע ארמעע קאممט. אללע יודען זונד שפ־אגע אונד פערראטהער אונד וואללען אונס אן דיא עלענדען טירקען פערקייפען." — נאטירלך, ווענן מאן איגע באזוהאפפטע לייגע מאכט, קאנן מאן איך שאן באזוהאפפטע נאכבעמערקונגגן מאכען, אונד ווענן דיא רומענען דיא שולד אללד אהרער גגעדערלאגגען איך דיא יודען שעבען, דאנן איזט עס ערסט ניכט צו בעגרייפען, ווארום דיא זא זא פיעלע יודען אסטגטירען אונד ווארום דיא נאך בייא יעדער שלאכט, גגעראדע דיא יודען אין דיא פאָרדערען רייהען שטללען.

* (עמפאנגדער יידישען פלוכטלינגע אין פינסקיר־בען.) דיא פינסקיר־בגער צייטונג בערי־כטעט היעריבער פאלגגדעס: עס וואר פאָרגגען זאמטאג, דיא דער היעזיגע אזראעליטישע פאָרשטאנד איינע טעלע־גראפפישע דעפעשע איבער דאס אינטערפפען דער אינגליקליכען אים מאראטש ערהאלטען האט. זאגגליך לייגט דעזזלבע דאהער איינגן אייפרוך אן זעממליכע בעוואהגער דער היעזיגען שטאדט ערגעהען, וואהרן דיעזעלבען אין פגאָרדערט וואר־

אללע שולד געשאבען אונד געוועלצט? — דאך זיכער נור איך דיא יודען. — זאגגען יא דאך איך דיא רומענען, דאס נור דיא פיעלען יודען דאראן שולד זיין, דאסס דאס לאנד זא פערארמט איזט; ווארום זאללען נון ניכט איך דיא יודען דאראן שולד זיין, דאס דיא רומענישע ארמעע פאר פלעווגא ווידערגעשלאגגען ווארדע? הארען ווי־נון, איך ווילכע זאנדערבארע ווייזע דיזעזע רו־מענישע צייטונג דיא לעטצטע שלאכט פאר פלעווי־גא שילדערט: „דיא רוסישען בעפעסטיגגונגען אונד בעלאגערונגס־ארבייטען פאר פלעווגא ווערדען ערסט ענדע אקטאבער פערטיג זיין. ביז יעטצט האט דיא פעראייגגטע רוסישע־רומענישע ארמעע פאר פלעווגא 21 קלייגגערע בעפעסטיגגונגען ער־ריכטעט, דיא רומענען שטעהען אם רעכטען פלי־גגעל. אים גאנצען שטעהען פאר פלעווגא 100 בא־טאליאנס, 70 עסקאדראנען אונד 350 קאנאנען. דער גגייע רוסישע קאممאנדאנט ט אָ ט ל ע ב ע ן וואללטע זא לאנגע דען שטורם איך פלעווגא ניכט בעגגגען, ביז ניכט אללעס פיקס אונד פערטיג גע־אָרדגעט איזט. אבער דער רומענישע אָבערסט א נ ג ע ל ע ס ק ו י, וועלכער דיא פערטע רו־מענישע דיוויזיאן קאممאנדירט, האט אין דיזעזר זיינער דיוויזיאן איינען י י ד י ש ע ן (?) אָפּי־ציער, אונד דיזעזר איבערערדעטע דען אבערסט, אם 19־טען אכטאבער דען שטורם איך דיא צוויי־מע גרייווצא־בעפעסטיגגונג צו אונטערגעהמען. דער יישע אָפּיציער פערזיכערטע, ער ווערדע איס פלעווגא אין צוויייטעס „סעדאן" מאכען, דאס הייסט: ער ווידד פלעווגא ערשטירמען אונד אללע דאָרטיגגן טירקען זאممט אסמאן פאשא גגעפאנ־גגען גגעהמען. מאן זיין, דאס עס דיזעזר אָפּיציער ערנסט מיינטע, דענן ער וואר ווירקלך אין דער פאָרדערן רייהע דער ערסטע, וועלכער אים לייפ־גראבען דיא שטורם־לייטער בעטרעטען האט. ער אייפערטע איך דיא איבריגגען אן, דער אנגריפ וואר מיט גראנטעם אייפער אונד גוטער גגעשיקט־ליכקייט אינגעריגאممممען — אבער גגגגען 2 אוהר נאכמיטטאג וואررדע דיזעזר ערסטע אנגריפ פאן דען טירקען צוריקגעשלאגגען. דער אָפּיציער וואללטע אבער דורכאוס ניכט אבלאססען, ער וואללטע זיך פעללליכט אינגען אָרדען פערדיגגען, דיא רומענישע אללע גגגגגעראל אוואנסיר־ען — אונד נאך פיער אוהר וואررדע דער אנגריפ פאן נייעם אינטעריגאممممען. — אונד דיעהע! נאך אוהר אבגגדס גגעראגגען עס איך דעם אָפּיציער מיט זיינגער ארמעע־אבטהיילונג דיא האהע דער צוויי־טען גרייווצא־בעפעסטיגגונג צו ערקלעטטערן, דיא איבריגגען קלעטטערטען דיא שטורם־לייטער הי־נאן אונד שאסען אונד היעבען איך דיא זיך ווערד־רעגגדען טירקען, דייך אונד פולייער־דאמפף מאכ־טען אללעס אונזיכטבאר. פלאטצלך ערשיינט דער אָפּיציער איך דער האהע, שאן פפלאנצטע ער דיא רומענישע פאהנע איך אונד שרייע אין זיינער בעגייסטערונגג „מאזעל טאוי"! (מזל טוב) — דא־ראן ערקאנגטע איהן אין טירקישער יידישער סאלדאט אלס י ו ד ע אונד ריעף איהם צו: „אום גאטטעס ווילללען ב ר י ד ע ר, ווייסט דוא דענן ניכט, דאס הייטע פייטאג אבענד אונד דאהער יעטצט שאן שאבבעס (שבת) איזט — אונד דאס דוא ניכט ווייטער קעמפפען דארפפסט! דוא אלס יודע דארפפסט ניכט דיא בעסטען פיינדע דיינער נאציאן בעזיעגען!" קיים הארטע דער אָפּי־ציער דיעזע וואָרטע, דא לייפס עס דיא פאהנע פאללען אונד שטירצטע הינטטער. — דאס בראב־טע אינטער דען רומענען דיא גראסטע פערווייר־רונג — אונד זאמטט וואررדע אונזערע גאנצע גיי־דערלאגגע נור דורך דיעזען יודען פעראורזאכט!" — זא שרייבט איין גראסעס רומענישעס פאליט־שעס מאגגע־בלאטט. וואהרלך, דיעזע אבגעשמאק־טע לייגגע ווערע אין איינגע יודע־פיינדליכען ווייטע־בלאטטע צו זעהר אבגעשמאקט. דאס איזט אבער נאך ניכט גגגגג. דיעזע רומענישע צייטונג „ראמאניל" מאכט צו דעם רומען שלאכט־בערי־כט נאך פאלגגדע נאכבעמערקונגגן: „ווער דירפען ניכט מעהר דולדען, דאס איך יודען אונטער אונ־זערען בראוען אונד טאפפערן סאלדאטען קעמפ־פען זאללען, אונד עס איזט וואהרלך ניכט צו בעגרייפען, וויא גאר אין יידישער אָפּיציער אין אונזערע ארמעע קאممט. אללע יודען זונד שפ־אגע אונד פערראטהער אונד וואללען אונס אן דיא עלענדען טירקען פערקייפען." — נאטירלך, ווענן מאן איגע באזוהאפפטע לייגע מאכט, קאנן מאן איך שאן באזוהאפפטע נאכבעמערקונגגן מאכען, אונד ווענן דיא רומענען דיא שולד אללד אהרער גגעדערלאגגען איך דיא יודען שעבען, דאנן איזט עס ערסט ניכט צו בעגרייפען, וויא גאר אין יידישער אָפּיציער אין אונזערע ארמעע קאممט. אללע יודען זונד שפ־אגע אונד פערראטהער אונד וואללען אונס אן דיא עלענדען טירקען פערקייפען." — נאטירלך, ווענן מאן איגע באזוהאפפטע לייגע מאכט, קאנן מאן איך שאן באזוהאפפטע נאכבעמערקונגגן מאכען, אונד ווענן דיא רומענען דיא שולד אללד אהרער גגעדערלאגגען איך דיא יודען שעבען, דאנן איזט עס ערסט ניכט צו בעגרייפען, וויא גאר אין יידישער אָפּיציער אין אונזערע ארמעע קאممט. אללע יודען זונד שפ־אגע אונד פערראטהער אונד וואללען אונס אן דיא עלענדען טירקען פערקייפען."

פאָלליעטאָן.

דער געמיינדע־רעטטער.

(20־טע פאָרזעטצונג.)

עס וואר דאס איין ערשטטע־נרדע, צערמאלמענדע איפפטיטט. דיעזע טרייאנג אים גגעפגגניסס, דיעזעס „זיך אנגראָרען" פיר איינגן קורצען איינגגנגליך, אים דאגן פיר איממער פאָן איינאנדער גגעטרעגגנס צו ווערדען — דיעס צערייס אללע הערצען. מיים לאג בעוואוסטלאָן אין דען אימגן דער יידיהיט. ר' אליהו פיהלטע, דאס איהם דיא קרעפטע שווינדען, ער ראפפטע זיך אבער מיט נאָס־טער אנשטרענגונג צוואممممען, אום זיך אויפרעכט צו ער־האלטען. —

„נעהמטע זיא פאָרט! (שייע ר' אליהו פלאטצלך פערצווייפלונגגפאָלל איך). נעהמטע זיא פאָרט, האבטע ער באַרמען מיט מיר, פערלאסטט מיך!—"

אללע וואָרפען זיך אויף איהן, אום איהן נאך איגן־מאל צו אומארמען אונד צו קיסען. ער דרעגגטע זיא יע־דאך צור מחיצע הינגיס מיט דעם רופ:

„פאָרט! פאָרט! מיט מיר איזט אויס, מיין הערץ איזט געבראָכען, מיינע מינטען זינד גגעצעהלט, איילעט. . . איילעט פאָן הינגען!" — —

דיא מחיצ אָפּגגעטע זיך. פאסט אונבעוואוסט בע־פאנדען זיך אללע אויפרעהאלב דעם קערקעס, וועה־רענד ר' אליהו אללגען צוריקגעבליבען וואר.

דער יונגע ראבבינער ר' אליהו פיעל בעזיגגונגסלאָז צו באָדען גגעדער. — — — — — — — — — — — — — — — —

X. קאפיטעל.

דיא יודען־נאסטע אין ווייגגע־נייטשארט וואר פריי־ריג אונד פערלאסטען, ווענטטליכע יודען האטטען דיא פע־לאסטען. דיא נאהמען נור דאס מיט זיך, וואס דיא אן קאָסט־באַרקייטען, אן גאלד אונד ערגלטטיגגען, בעזאנגגען אל־לעס איבריגגע, איהר שטהענדעס האבי אונד גוט, מוס־טען דיא נאטירליך צוריקלאסטען. דיא מוסטען עס איהרען פיינדען צוריקלאסטען!

דיא צוגגגגע צו דער יודען־נאסטע וואָרען נאָך איממער פאָן וועכטערן בעוועגט. יעטצט נעטאהה דיעס וואהל ניכט, אים דען יודען דען אויסגאנג צו פערווערען, וואָנדערן אום דען פאבעל אבצוהאלטען, דאס ער ניכט אללעס פלינדערע אונד זא דיא פאָרגעהמען שטאדט־הערען אום דען דורך דיא יודען־פלוכט אנגעהאָפפטען גגעווינן צו בריגגען. איין מאגן נור שליך זיך דורך דיא אדען הייזער אונד נאסטען, עס וואר דיעס דער בוקלינע יודען־שייבער בערגאהרד ק י ס צ ל. ער וואללטע זיך אלס יודען־שייבער ניכט דאס רעכט גגעהמען לאסטען, אויך דען נאסטען מחי אן דעם ריכבע צו עראהלטען.

הערר האגגס פאָן צעך, דער יודען־ריכטער, שיטט אים בעוואוסטזיין זיינער אמטליכען אללמאכט אויף אונד אב אין זיינגם ציממער. זיין צערבאָגגער אים וואר וואהל בעריטט גגעהיילט, אללגען ער קאָגגטע דגגגגלבגען מאָאצדגעס ניכט רעכט בעוועגגגן. פלאטצלך שטייגגט צו איהם דער שאמדס־ריכטער בערגהארד האידען מיט דען וואָרטגן הערגגן: „יעלד אין אונגליך! דיא יודען זינד אים דעם קערקעס גגעפלאָהען!"

„ווערע דאס מאגלך?" (רעדט דער יודען־ריכטער).

„אָ איזט ליידער! (ערוווידערטט דער שאמדס־ריכטער), זא איזט. אונד דאך בעוואהרע איך ווגלכטס דיא שליסטל צום קערקעס־גגבידע. שגגלך, מאָרגגגגס אונד אבגגדס, איבערצייגגטע איך מיך פאָן דען אגגוויזגגס דיס דער יודען, נאָך גגעטטען בעפאנדען דיא זיך אללע אים קערקעס. הייטע איזט דאס גגעפגגגגס לעטטע. אָהגגע דאס אן דעם שלאָסס אָדער אן דער טהירע איך נור דיא גגרייגגגסטע פערלעטצונג בעמערקבאר ווערע."

האגגס פאָן צעך גגרייגגטע אין דעפגגגגען צאָרן אונד שריע וווטהגגגד: „וויא איזט עס דענן מאגלך, דאס דיא יודען, דיא זא גגוט פערוואהרט הינטטער שלאָס אונד ריגגגגל זיך בעפאנדען, דגגגגאך גגטגאָמممגגן יגגד? — ווגגד דענן אללד דיעזע ווייכלך נאָטט־פלוכטגגן יגגד? — אויזט איזט איך דער יאבבגגגער גגטגאָמممגגן?" —

הערר האידען, דער שאמדס־ריכטער, האטטע אים ערטטען שרעקגגן נאגגן פערגגטטגגן נאכגגזוהגגגן, אָב דער יאבבגגגער נאָך אין זיינגגר אייגגגגלאאפפ זיך בעפגגדגגד. אל קאגגטע דאהגגר איך קיגגגע אויסקגגפפ דאריבגגר עגגדגגן, אָב איך דער יאבבגגגער גגטגאָמممגגן ווגגגג